

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR KARO TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-723 32, 54, 59 STRAIPSNIŲ IR ĮSTATYMO 2 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2763

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. gegužės 31 d. sprendimo Nr. SV-S-966 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 5 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

Pritardama Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 32, 54, 59 straipsnių ir Įstatymo 2 priedo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2763 (toliau – Įstatymo projektas) tikslui – didinti Lietuvos piliečių motyvaciją stoti į savanorišką nenuolatinę karo tarnybą, ilgiau ir kokybiškiau joje tarnauti, pereiti į profesinę karo tarnybą ir tokiu būdu geriau pasiruošti teritorinei gynybai, įvertinusi šiam tikslui pasiekti Įstatymo projekte siūlomų priemonių tikslingumą, nepritarti Įstatymo projektui dėl toliau nurodomų priežasčių.

1. Įstatymo projekto 1 straipsniu siekiama numatyti galimybę Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo (toliau – Įstatymas) 32 straipsnio 3 dalyje numatytą kario savanorio sutartį pratęsti, iki kariui sukaks 63 metai.

Įstatymo projektu teikiamas siūlymas pailginti vienos Lietuvos kariuomenėje tarnaujančios asmenų grupės – karių savanorių – tarnybos laiką iki 63 metų darytų įtaką visam personalo valdymo modeliui, susijusiam su visomis karių kategorijomis ir joms nustatytu išleidimo į atsargą amžiumi.

Šiuo metu Įstatyme nustatyta kario savanorio tarnybos trukmė, iki jam sukaks 60 metų, yra susieta su Įstatymo 47 straipsnyje nustatytu išleidimo į dimisiją amžiumi. Šios dvi amžiaus ribos (kario savanorio tarnybos trukmė ir išleidimo į dimisiją amžius) yra neatsiejamai susijusios. Nustatant dimisijos amžių vertinamos karių galimybės efektyviai vykdyti nustatytas užduotis tiek taikos, tiek karo metu, esant padidintam psichologiniam ir fiziniam krūviui. Iki 2017 m. šis amžius buvo 55 metai (atitinkamai ir karių savanorių amžius buvo 55 metai), 2017 m. abi amžiaus ribos buvo padidintos iki 60 metų. 2017 m. atitinkamai buvo peržiūrėtas ir profesinės karo tarnybos karių tarnybos amžius: puskarininkių ir seržantų padidintas iki 56 metų, o kareivių (jūreivių) – 40 metų. Išleidimo į dimisiją amžius yra

nustatytas atsižvelgiant į kario tarnybos ypatumus, įvertinus atitinkamų amžiaus grupių karių fizinį parengtumą ir sveikatos būklę, kariniam rengimui nustatytus reikalavimus.

Artėjančių prie išleidimo į dimisiją amžiaus karių sveikatos būklė, fizinis parengtumas, gebėjimai tinkamai atlikti kario pareigas prastėja. 2022 m. 42 proc. karių savanorių fizinio parengtumo testų nelaikė dėl turimų sveikatos apribojimų, o 58–59 metų amžiaus grupėje iš 36 karių savanorių fizinio parengtumo testą laikė tik 8. Atkreiptinas dėmesys, kad kariai vienodomis sąlygomis vykdo karines užduotis, t. y. bet kurio amžiaus karius tenka toks pat fizinis krūvis (83 proc. karių savanorių vykdo eilinių karių pareigas, o tokias pareigas vykdantys profesinės karo tarnybos kariai į atsargą išleidžiami suėjus 40 metų).

57–59 metų amžiaus profesinės karo tarnybos kariai sudaro 0,6 proc. iš visų tarnaujančiųjų, o 58–59 metų savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai, kuriems artimiausiu metu sukaks išleidimo į dimisiją amžius (60 metų), sudaro tik 0,8 proc. Taigi tarnybos amžiaus pailginimas būtų taikomas tik labai nedidelei karių savanorių daliai.

Įstatymo projektu siekiama sudaryti prielaidas geriau pasiruošti teritorinei gynybai, tačiau karių savanorių tarnybos amžiaus pailginimas sumažintų galimybę ginkluotai šalies gynybai parengti didesnę Lietuvos piliečių skaičių ir padidinti aktyvųjį kariuomenės personalo rezervą. Karį išleidus į dimisiją, jo pareigybę užima kitas karo prievolinkas, kuris tarnybos metu įgyja pagrindinį karinį parengtumą ir ją baigęs perkeliamas į aktyviojo rezervo tarnybą.

Krašto apsaugos savanorių pajėgų vienetai šiuo metu yra sukomplektuoti 100 procentų. Išnagrinėjus dabartines krašto apsaugos sistemos galimybes priimti daugiau karių savanorių, atsižvelgiant į turimą infrastruktūrą, savanorių karių aprūpinimo ir karinio rengimo galimybes, žmogiškuosius išteklius, reikalingus vadovauti ir rengti karius savanorius kariniuose vienetuose, pasakytina, kad karių savanorių skaičius atitinka krašto apsaugos sistemos galimybes ir poreikius.

2. Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamo Įstatymo 54 straipsnio 2 dalyje numatoma galimybė mažinti savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos trukmę, būtiną aukštesniam laipsniui gauti. Įstatymo projekto siūlymas sumažinti reikalavimus aukštesniam laipsniui gauti sudarys sąlygas karius savanoriams gauti aukštesnį laipsnį, neįgijus reikalaujamos patirties vykdant turimo laipsnio pareigas, skirsis profesinės karo tarnybos kario ir kario savanorio kompetencija, vykdant to paties laipsnio pareigas ir turint tą patį laipsnį. Sumažinus tarnybos trukmę, karys savanoris neįgis aukštesniam laipsniui gauti reikalingos kvalifikacijos, nes karjeros kursai trunka kelis mėnesius, o savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos karių rengimo trukmė per metus yra nuo 20 iki 50 dienų. Šiuo metu Įstatymo 54 straipsnyje nustatyta savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos trukmė, būtina aukštesniam laipsniui gauti, yra apskaičiuota proporcingai profesinės karo tarnybos karių tarnybos trukmei aukštesniam laipsniui gauti ir įvertinus tarnybos laikotarpį, būtiną atitinkamiems įgūdžiams įgyti. Aukštesnis laipsnis suteikiamas karius, įgijusiems patirties vykdant esamo laipsnio pareigas ir baigusiems karjeros kursus.

3. Įstatymo projekto 3 straipsniu Įstatymo 59 straipsnis papildomas 22 dalimi, kurioje numatoma galimybė kariams savanoriams po savaitgalinių lauko taktikos pratybų ar taikos meto užduočių vykdymo suteikti 1 dieną apmokamų atostogų, siekiant atkurti visą darbingumą ir numatant, kad bendra šių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 24 kalendorinės dienos per metus.

Įstatymo projekte siūloma iki 24 kalendorinių dienų atostogų trukmė per metus yra nepagrįsta ir neproporcingai ilga, nes Lietuvos Respublikos darbo kodeksas nustato 20 darbo dienų atostogas už kalendorinius metus, kai darbo santykiai trunka nuolat.

Atostogų suteikimas kariams savanoriams po pratybų ar kitų užduočių vykdymo prieštarauja savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos koncepcijai, nes savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai tarnybą atlieka savanoriškai savo laisvalaikiu arba darbdaviui juos atleidus nuo darbo funkcijų pagrindinėje darbovietėje ir už šią tarnybą jiems yra mokamas atlyginimas ir kitos Įstatyme numatytos piniginės išmokos.

Be to, siūlomo reguliavimo įgyvendinimas yra neapibrėžtas: neaiškus atostogas suteikiantis ir už jas apmokantis subjektas, taip pat neįvertinta aplinkybė, kad ne visi savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai turi darbo santykius.

Jei atostogas būtų pavesta suteikti Lietuvos kariuomenei, tai, suteikiant atostogas po pratybų, kariai būtų papildomai šaukiami į tarnybą ir jiems būtų mokamas Įstatyme numatytas tarnybinis atlyginimas, todėl labai padidėtų pašaukimo į tarnybą dienų skaičius, lyginant su šiuo metu Įstatymo 22 straipsnio 1 punkte nustatytu nuo 20 iki 50 dienų per vienus metus skaičiumi. Jei atostogas būtų pavesta suteikti darbdaviui, toks teisinis reguliavimas sukeltų papildomą finansinę naštą darbdaviams, todėl turėtų būti apsvarstytas Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje.

4. Įstatymo projekto 4 straipsniu keičiamas Įstatymo 2 priedas „Profesinės karo tarnybos karių tiesiogiai vykdomos pareigos, susijusios su ypatinga specifika, užduotys, kurioms atlikti reikia ypatingos psichologinės ir fizinės ištvermės, ir šias pareigas bei užduotis atitinkančių priedų dydžiai“.

Siūlymas papildyti Įstatymo 2 priedą neatitinka Įstatymo projekto tikslo, nes Įstatymo 2 priedas nustato priedus profesinės karo tarnybos kariams, o ne savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariams. Įtraukti į budinčių taikos meto užduočių pajėgose sąrašus kariai savanoriai ir kiti savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai budi ir atvyksta į tarnybą savanoriškai. Neatvykusieji, priešingai nei tie, kurie atvyko vykdyti taikos meto užduočių, yra nešaukiami į tarnybą ir kario statuso neįgyja, o tai reiškia, kad jiems netaikoma teisinė atsakomybė ir tarnybos aprūpinimo sąlygos.

Ministras Pirmininkas

Krašto apsaugos ministras